

Preek 26 januari 2020

Ds. Oane Reitsma

tekst: Johannes 2, 1-12

Gemeente van de Levende Heer,

In mijn onnozelheid heb ik altijd gedacht dat het gezegde ‘water bij de wijn doen’ uit dit Bijbelverhaal kwam. Ik heb daar echter nergens bewijs voor kunnen vinden. Maar belangrijker: dit gezegde komt ook niet overeen met het verhaal. ‘Water bij de wijn doen’ betekent concessies doen. Als iedereen een beetje water bij de wijn doet, de gulden middenweg bewandelt en mee-poldert, kom je uiteindelijk wel op een compromis uit. Wat Jezus hier doet is wat anders: hij schenkt klare wijn. Hij leeft het ware en volle leven in al zijn diepte en hoogte. En niet een verdunde versie van het leven, met alle viezigheid en vuiligheid daar nog in zwevend. Het wijst – hier aan het begin van het evangelie – vooruit naar wie Hij is. Hij doet dat overigens niet als tovenaars. Er is op youtube een hilarische sketch van Rowan Atkinson over dit verhaal, waar één van de omstanders op een gegeven moment vraagt: ‘doet U ook kinderfeestjes?’. Maar Jezus is geen goochelaar.

Wat gebeurt er? Het is een mysterieus verhaal. Het is de derde dag. Doorgaans de dag dat God openbaart wie Hij is. Er is een bruiloft, maar wie de kersverse echtelieden zijn, staat er niet bij. Het verhaal speelt zich als het ware in de marge af, aan de zijlijn. Zoals twee weken geleden, toen Hij als dopeling aansloot in de rij van mensen en één van hen was. Na die machtige grootse introductie van Johannes, over het Woord dat Mens is geworden, begint het verhaal meteen in de marge, een stel jongens die elkaar tegenkomen en opzoeken. Vandaag zijn ze als kornuiten op een bruiloft, en ja, Jezus’ moeder is er ook. Een naam heeft ze niet in dit evangelie.

Er voltrekt zich een kleine ramp. De wijn is op! En wat is een bruiloft zonder wijn.

“Mijn tijd – mij uur is nog niet gekomen,” zegt Jezus – zijn moeder had hem al heimelijk een blik toegeworpen. “Wat wilt u van mij?” Vrouw (niet: ‘moeder’), wat hebben jij en ik met elkaar van doen? Wat is het dat ons bindt? Een moeder-zoon-relatie is er in het hele evangelie van Johannes niet tussen deze twee. Uiteindelijk blijkt het om iets nog diepers te gaan: een geloofsrelatie.

Onder de oppervlakte broeit hier al wat. Iets dat nog niet benoemd kan worden, er zijn nog geen woorden om het te duiden. Zo zal het zijn met het Koninkrijk van God. Het broeit onder de oppervlakte en terwijl de wereld zijn eigen goddelijke gang gaat zal het ineens doorbreken. Jezus en zijn moeder sluiten zonder woorden een pact. Tom Poes, verzijn een list. Maar het gaat hier niet om de list – nogmaals: dat maakt ons geloof tot een wondergeloof, maar het gaat hier om het gericht zijn op het Koninkrijk van God.

Zes vaten stonden daar, van ieder 2 a 3 metrete, gemiddeld 100 liter per stuk. De ceremoniemeester proefde van het water dat Jezus erin had laten scheppen. Hij proefde en wist niet waar het vandaan kwam. “Maar de bedienden wisten het wel.” Ja, geen wonder. Hij die niet gekomen was om gediend te worden, maar om anderen te dienen, sprak de taal van de bedienden en niet die van de ceremoniemeesters, de leiders. Let op! Het waren reinigingsvaten. Om je handjes te wassen en je voeten, alvorens aan tafel te gaan naar goed Joods gebruik. Stel je al die drab eens voor, die er in drijft.

Het gaat Jezus om meer dan je handjes van de buitenkant wassen (- al is dat natuurlijk ook een symbool voor de binnenkant, maar de nadruk wordt er nog eens op gelegd:) dat leven met al die drab wordt bij Hem en door Hem een zuiver leven. Ja, wat is dat, ‘een zuiver leven’? Nee, dat is niet iets heiligs, waar geen zondig mens aan kan raken. Integendeel: het is een heilig leven leiden door de manier waarop je met elkaar omgaat. Een leven van liefde, in het Johannesevangelie. Keer je om van het kwade, keer je toe naar het goede. Zo simpel. Zuiver door eerlijk tegenover elkaar te staan.

Dat komt terug aan het eind, waar Jezus’ moeder voor de tweede keer ten tonele komt. Dán is zijn ‘uur’ wel gekomen, namelijk dat van zijn dood. Of beter, Johanneïsch gezegd, dat van zijn verheerlijking. “Vrouw, dat

is uw zoon”, zegt Hij dan, en tegen zijn leerling: “dat is je moeder.” En vanaf dat moment nam die leerling haar bij zich in huis. Dáár gaat het Johannes dus om. Om een nieuwe ethiek. Om een nieuwe manier van ‘zorgen voor elkaar’. Om nieuwe banden. En om geloof in de Allerheiligste God, als bron van liefde en licht. En die geloofsband is veel fundamenteeler nog dan de zo mogelijk diepste band die wij kennen: die van moeder-kind. De bruidegom wordt geprezen, dat hij de beste wijn voor het laatst bewaard heeft, niet Jezus. Jezus verwijst. Niet naar zichzelf, maar naar de profeten, God, en verwijst de mensen naar elkaar. Het gaat niet om Hem. Maar om de wereld.

Maar wat betekent dat: ‘het beste voor het laatste?’ Het betekent dat dat zuivere leven dat ons geschonken wordt [NB: we hoeven het niet helemaal zelf te doen, niet zelf te creëren, het wordt geschonken!] het ideaal is waar wij naar toe leven.

Hoe kunnen wij meedoen – in al onze menselijkheid? Wij worden niet opgeroepen tot een besef van zonde, van het niet-kunnen-bereiken van dat ideaal; dat weten we wel dat het duizend keer weer misgaat. – Wij worden opgeroepen dat feest mee te vieren.

Omdat: feestvieren loutert de duisterheid van ons bestaan. We hoeven ons niet nu te reinigen voor een feest dat ooit – in de hemel – komt, nee, het feestvieren zelf is het reinigingsritueel. Het gebod om vrolijk te zijn, met elkaar, en voor Gods aangezicht, sleept ons door het leven heen. Als we het ons als grondtrek van ons bestaan aanwennen – en volgens mij is dat het enige wat geloof is: geroepen zijn je de vreugde als een grondtrek van je bestaan te maken, aan te trekken – geeft het ons tegenwicht tegen al het andere. Tegen al wat we tegenkomen in onszelf, wat het bestaan voor ons in petto heeft en wat de wereld ons aanzegt. Het maakt ons zuiver.

Wij vieren straks de Maaltijd van de Heer. In het evangelie van Johannes wordt Jezus’ hele bestaan omvat door maaltijd-verhalen. Drie in het bijzonder. Die wat mij betreft alle drie de liturgie van de Maaltijd kleuren. Natuurlijk is daar de maaltijd op de avond voor zijn dood. Dat leert ons het aspect van ‘je leven geven voor de ander en delen met elkaar’. Maar er is ook dat verhaal aan het eind [waar Jezus na zijn opstanding bij een kampvuurtje aan het meer van Tiberias brood en vis deelt met zijn kornuiten-van-het-eerste-uur]: het ochtendmaal op de nieuwe morgen. Het voegt een toekomstperspectief aan de viering van de maaltijd toe. En van de bruiloft in Kana leren wij dat – naast het geven en delen en het toekomstperspectief – er een derde onmisbaar aspect is, en dat is: feestvieren. Het grote feest van herkenning van elkaar. Geen van de drie mag ontbreken. Feest vieren is gebod.

Het je innerlijk reinigen is niet voorwaarde voor Avondmaal, zoals vroeger vaak werd uitgelegd. (En voelde je je niet ‘schoon’ genoeg om aan het heilige gebeuren mee te doen, dan diende je uit eigen beweging de maaltijd te mijden). Nee, het feest van de Maaltijd zelf is een reiniging. Daartoe roept Christus ons: feest maakt ons bestand tegen het duister en maakt ons één.

Hij laat alleen klare wijn schenken: het beste ligt in het verschiet. Voor ieder die aan wil schuiven en mee wil vieren. **Zó toont Christus vandaag zijn grootheid.**

Hallelujah!

Stilte

lied 607 Gij zijt voorbijgegaan, een steekvlam in de nacht

Deze preek is gepubliceerd op <http://pgenschede.nl/preken>

Gelieve deze preek alleen voor persoonlijk gebruik aan te wenden, en niet zonder overleg met de auteur voor verdere publicatie of verkondigingsdoeleinden te gebruiken.